

Nr 464

Av herr Åkerlund, angående utbyggnaden av Marvikens atomkraftstation.

(Lika lydande med motion nr 553 i Andra kammaren)

I statsverkspropositionen för år 1965 har under handelsdepartementet äskats ytterligare medel för utbyggnad av atomkraftstationen Marviken. Genom sammanställning av uppgifter från vattenfallsstyrelsens och AB Atomenergis petitaskrivelser till innevarande budgetår kan utläsas att totalkostnaden för Marviken beräknas komma att uppgå till minst 400 milj. kronor.

Det för närvarande för reparation avställda Ågestaverket är av s. k. tryckvattentyp med naturligt uran som bränsle och med tungvattnet cirkulerande i en sluten krets. I jämförelse härmed kommer Marviken att innebära flera väsentliga avsteg. Den avses bli av kokartyp, erfordra anrikat bränsle, i en s. k. direktcykel låta det tunga vattnets ånga verka direkt på turbinen samt för att ernå full effekt kräva nukleär överhettning. Det har antytts att man på längre sikt ämnar lösa anrikningsproblemet genom återcyklning av under processen bildat plutonium.

Dessa nya utvecklingssteg innebär en rad svårigheter som ännu är långt ifrån lösta. Direktcykeln medför krav på utomordenlig täthet för att icke det dyrbara tungvattnet skall gå förlorat. Detta onormala täthetskrav kommer med stor sannolikhet att innebära en belastning på den typ av anläggning som Marviken utgör. Det bör nämnas att den i detta hänseende mycket enklare Ågestaanläggningen sedan lång tid varit under reparation just på grund av tungvattenläckage. Den största ovissheten synes emellertid hänföra sig till frågan om, och i så fall när, man på ett tillfredsställande sätt i en tungvattenreaktor av denna typ kan lösa problemet med nukleär överhettning.

Från många håll har under senare tid anförts kritik mot ett fullföljande av Marviken. Till kritikerna har numera även sällat sig vattenfallsstyrelsen, som tillsammans med AB Atomenergi skall bygga Marviken. Vattenfallsstyrelsen har genom ändring av samarbetsavtalet mellan bolaget och styrelsen låtit det tekniska och ekonomiska ansvaret för projektet övergå på bolaget. Enligt styrelsens mening synes vidare erfarenheterna av det svenska utvecklingsarbetet i tekniskt och ekonomiskt hänseende och känne-

domen om kostnadsutvecklingen för lättvattenreaktorer böra föranleda en *omprövning* av ambitionen att arbeta fram reaktortypen i fråga.

Av delegationen för atomenergifrågor yttras att de amerikanska lättvattenreaktorerna för närvarande har ett kommersiellt försprång genom att de hunnit byggas i flera generationer än tungvattenreaktorerna.

Därmed förhåller det sig så, att stora lättvattenreaktorer med anrikat uran och av både trycktank- och kokartyp offereras med beprövade konstruktioner och på rent kommersiell grund till priser av storleksordningen 600—900 kronor/kW. Detta innebär att sådana verk i dag kan konkurrera med kol- eller oljeeldade kraftverk. De är även av betydligt enklare konstruktion än Marviken kommer att bli. Kostnaden för den sistnämnda skall enligt ovan uppgå till 400 milj. kronor. Utan nukleär upphettning, vid 140 MW, innebär det en kostnad av 2 850 kronor/kW. Det framgår icke av propositionen huruvida kostnaderna för den nukleära överhettningen ingår i detta belopp. Skulle så vara fallet och skulle den nukleära överhettningens problem kunna lösas inom rimlig tid, nedgår kostnaden till 2 000 kronor/kW. Därvid är att märka, att enligt gjorda erfarenheter och med hänsyn till de många ovissa frågor som återstår kostnaden med stor sannolikhet blir avsevärt högre. Det framgår icke heller av propositionen i vad mån kostnader för utveckling av Marviken även inrymmes i den långa rad övriga anslag som upptages i bolagets stat. Det finnes t. ex. en post kallad »Utvecklingsarbete för Marvikens kraftstation», innevarande år upptagen till 13 milj. kronor, och en annan kallad »Tungvattenreaktorer», innevarande år upptagen till 3,3 milj. kronor. Till slut bör det framhållas att skulle ändå den reaktortyp som Marviken representerar kunna bli kommersiellt använd, torde krävas ytterligare en reaktorgeneration. Detta kommer att kräva en avsevärd tid, under vilken utvecklingen i USA naturligtvis icke står stilla utan går mot ytterligare erfarenhet, utveckling av konstruktionerna och lägre kostnader.

Det är uppenbart både av atomdelegationens och av departementschefens yttranden, att den svenska reaktortypens ev. konkurrenskraft står och faller med att problemet med den nukleära överhettningen kan lösas inom rimlig tid. Det talas om att de potentiella vinster som bedöms möjliga rättfärdigar risktagande. Vidare sägs att den slutliga konstruktionen av de överhettade elementen inte behöver fastställas förrän tidigast år 1967, varför det finns skäl utgå ifrån att de tekniska problemen hinner lösas under tiden. Skulle så inte bli fallet, får införandet av överhettning uppskjutas.

Det kan sålunda konstateras att utan denna överhettning är den svenska reaktortypen under alla förhållanden ekonomiskt ohållbar.

De ursprungliga motiven att utveckla en svensk reaktortyp torde ha varit önskan att av beredskaps- och handelspolitiska skäl kunna utnyttja de svenska urantillgångarna och därmed vara oberoende av utlandet. I och

med att anrikning erfordras och sådan blir för dyrbar med det svenska uranet för att kommersiell drift skall kunna uppnås har dessa skäl bortfallit. Vattenfallsstyrelsen uttalar sålunda i sitt kritiska yttrande, att med den allmänna inriktning vår utrikeshandel har synes valutabelastningen i sig ej utgöra någon väsentlig faktor.

Det bör också nämnas att på sina håll i utlandet prövas även tungvatten. Veterligen sker detta emellertid ingenstädes med en direktcykel, och i övrigt utformas icke heller systemen efter de riktlinjer som man tillämpar i Sverige.

Som enda motiv kvarstår nu enligt departementschefen att Marvikenanläggningen skapar ökade möjligheter för vår industri att i framtiden deltaga i atomkraftutbyggnaden. Detta uttalande synes icke vara hållbart. Det förefaller inte troligt att man i vårt land med en helt särpräglad linje skulle kunna hinna ifatt och gå förbi det stadium i utvecklingen, som man redan efter enorma insatser uppnått i USA och så småningom kanske är på väg till i England. Att driva en egen linje får icke bli ett självändamål. För konsumenterna saknar det betydelse om elkraften i framtiden produceras av lättvattenreaktorer eller tungvattenreaktorer, huvudsaken är att elkraften är tillräcklig, driftsäker och något så när billig. Det vore därför riktigare att den svenska industrien finge träda in efter eget val i atomkraftutvecklingen och tillgodogöra sig och sedan vidareutveckla de utländska erfarenheterna. Så har svensk industri många gånger tidigare med framgång gjort.

Det förefaller alltså bättre att avveckla Marviken och avlösa de företag hos vilka beställningar lagts ut än att ådraga sig nya stora kostnader om många hundra miljoner kronor. Ekonomiska skäl talar på ett övertygande och avgörande sätt för att marvikenprojektet nedlägges.

Åberopande det anförda hemställes,

dels att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition i vad denna avser förslag till fortsatt utbyggnad av Marvikens atomkraftstation,

dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t, under beaktande av den kritik mot det nuvarande utvecklingsarbetet, som framförts beträffande bl. a. kostnadsutvecklingen, måtte låta utreda frågan om Marvikens utnyttjande för energialstring i andra former.

Stockholm den 27 januari 1965

Henrik Åkerlund